

پژوهش صرفی شماره ۳

اصطلاحات مفرد

مفرد در لغت، اسم مفعول از باب افعال است:

«هو فی اللغة اسم مفعول من أفرد الشيء: جعله فرداً أو عزله.»^۱

عنوان مفرد در ادبیات عرب (اعم از صرف و نحو) دارای **شش اصطلاح** به شرح ذیل است:

- ۱) **مفرد در باب تعریف کلمه**، در بحث تعریف کلمه مرکب کلمه‌ای است که جزء لفظ آن بر جزء معنایش دلالت کند، مانند «عبد الله» به معنای «بنده خدا» ولی مفرد آن است که جزء لفظ بر جزء معنی دلالت نکند، مانند: «زید»
- ۲) **مفرد در باب اعلام**؛ علم شخص به دو قسم مفرد و مرکب تقسیم می‌شود: علم مفرد آن است که از یک کلمه تشکیل شده باشد، مانند **علی و حسن** و علم مرکب آن است که بیش از یک کلمه علم شده باشد، مانند **أبو جعفر**.^۲
- ۳) **مفرد در باب تشبیه و جمع**، در این اصطلاح، مفرد کلمه‌ای است که دلالت بر یک فرد از جنس خود بنماید.
- ۴) **مفرد در باب ندا و اسم لای نفی جنس**؛ مفرد در این اصطلاح در مقابل مضاف و شبه مضاف قرار دارد، مانند: «یا **ولد**» و «لا **أحد** فی الدار».
- ۵) **مفرد در باب اعداد**؛ مفرد (۱ تا ۱۰ و ۱۰۰ و هزار) در این اصطلاح در مقابل مرکب (۱۱ تا ۱۹)، معطوف (۲۱-۹۹) و عقد (۲۰ و ۳۰ و ...) قرار دارد.
- ۶) **مفرد در باب خبر و حال**؛ مفرد در این باب در مقابل جمله و شبه جمله قرار دارد، مانند: «زید **عالم**».^۳

تهیه و تنظیم: محسن زارع پور

مدرسه علمیه معصومیه (سلام الله علیها)، سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲

تکثیر این مجموعه بلا مانع است. پیشنهادات و انتقادات خود را در پایگاه علم صرف مطرح کنید.

پایگاه علم صرف

www.tasrif.blog.ir

۰۹۱۲۴۵۱۵۲۹۳

۱. الاستاذ راجی الأسمر، المعجم المفضل فی علم الصرف، مراجعه: ایمیل بدیع یعقوب، ص ۳۹۲.

۲. ایمیل بدیع یعقوب، موسوعة الصرف و النحو و الإعراب، ص ۴۶۲.

۳. رک: ایمیل بدیع یعقوب، موسوعة الصرف و النحو و الإعراب، ص ۶۳۸ و الاستاذ راجی الأسمر، المعجم المفضل فی علم الصرف، مراجعه: ایمیل بدیع یعقوب، ص ۳۹۲ لازم به ذکر است که هر دو منبع، اصطلاح مفرد در باب تعریف کلمه، یعنی «ما لا يدل جزء اللفظ علی جزء المعنی»، را متعرض نشده‌اند.